

До **Томислав Дончев**
Заместник министър-председател
Председател на НССЕИВ

Росица Иванова
Старши програмен ръководител
Секретар на НССЕИВ

Уважаеми дами и господа,

Фондация “Заедно в час” подкрепя създаването на Национална стратегия на Република България за приобщаване и участие на ромите 2021-2030, подробният анализ на ситуацията и включените в Стратегията приоритети и цели, макар и те да не обхващат всички ключови нужди.

В същото време смятаме, че за приемането на такъв важен документ и за да се подсигури, че той отразява всички нужди на целевата група, е необходим много по-широк консултативен процес с много по-активно участие на гражданския сектор и ромските общности в България. Затова бихме призовали за удължаване срока за консултации и за качествено нов консултативен процес, включващ отворени дискусии с граждански експерти и организации и представители на целевите групи на Стратегията.

В допълнение към това, бихме искали да обърнем внимание на някои коментари и предложения.

Общи коментари:

- Така разписаният документ е непълен и неясен - липсват индикатори за изпълнение на стратегията; мерките за постигане на целите са заложили в План за действие за изпълнение на Стратегията, но самият план не е наличен за коментари и становища. Това поставя под въпрос ефективността на изпълнение на Стратегията като цяло.
- Дефиницията на целевата група е неясна - не става ясно дали включва само хора, които се самоопределят като роми, или и хора, които се самоопределят по друг начин, но имат същите културни и социални характеристики. В много части на Стратегията не става ясно, че именно ромите са целевата група, говори се за “етнически малцинства” / “хора, живеещи в бедност” като цяло.
- Необходим е много по-силен фокус върху ромската жена, което е ясно застъпено в Съобщението на Европейската комисия от 7 октомври 2020 „Съюз на равенството: Стратегическа рамка на ЕС за ромите за равенство, включване и участие“.

Специфични коментари:

Предвид експертизата на Фондация “Заедно в час”, бихме искали да направим следните предложения относно Приоритет “Образование и обучение” :

- Предлагаме към оперативната цел да бъде добавено “недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата” в българската образователна система”. Това е ключово от една страна по отношение на развиване на толерантност и нетърпимост към дискриминация у децата и учениците, от друга с цел да се гарантира, че всички участници в процеса ще подхождат към децата, учениците, родителите и педагогическите специалисти от ромски произход с респект към различието, достойнството и основните човешки права.
- Предлагаме да бъде добавена нова обща цел “Разработване и прилагане на съвременна и ефективна методология за изучаване на български език от деца и ученици, за които той не е майчин”. Както е посочено в анализа на ситуацията в самата Стратегия, *“Езиковата интеграция е най-добрият възможен начин за успешна последваща социализация на пазара на труда и е ключ към преодоляването на сегрегацията и концентрацията на бедност, основана на етнически характеристики.”*
- Смятаме, че за успешно реализиране на целите в този приоритет е необходимо да се заложат още две цели:
 - “Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна и многоезична среда и специфично с деца и ученици от ромски произход”. Според TALIS 2018 едва 26,5% от българските учители са били подготвени по време на академичната си подготовка за преподаване в мултикултурна или многоезична среда и едва 31,4% са участвали през последните 12 месеца в дейности по теми, свързани с преподаването в мултикултурна или многоезична среда. В същото време повече от 40% от българските учители преподават в училища, в които повече от 10% от учениците са с майчин език, различен от езика на преподаване. В България добър пример за програма, подкрепяща педагозите за работа в мултикултурна среда, е програмата „Заедно в пъстър свят“, провеждана пилотно от фондация “Тръст за социална алтернатива” и придобиваща все по-широка популярност в образователните среди.
 - “Повишаване на ръководния капацитет в образователните институции за управление на мултикултурна институция и създаване на организационна култура на толерантност и нетърпимост към дискриминация с респект към индивидуалните нужди на всяко дете и ученик, към различието, достойнството и основните човешки права”. Вярваме, че повишаване на капацитета на педагогическите специалисти да разпознават проявите на нетолерантност и развиване на подход за справяне с тях, както и за осигуряване на климат, в който всеки член на училищната общност (ученици, родители, преподаватели, лидерски екип) се чувстват подкрепени и зачетени, е от ключово значение за успеха на Стратегията.

- Предлагаме, с цел реално осигуряване на достъп до качествена ранна детска грижа и предучилищно образование, да бъде добавена цел “Гарантиране на безплатен достъп до ранно образование на децата, живеещи в бедност или риск от бедност, като стъпка в посока пълно отпадане на таксите за всички деца и всички възрастови групи”.

Надяваме се нашите предложения, включително предложението за удължаване срока на консултацията и провеждане на отворена дискусия с всички заинтересовани, да бъдат взети предвид и оставаме насреща за по-широка дискусия по документа и конкретно относно приоритет “Образование и обучение”.

С уважение,

Траян Траянов
Изпълнителен директор
Фондация “Заедно в час”